Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Analýza projekce středních škol v letech 2026–2040

Analytická zpráva

Sekce informatiky, statistiky a analýz

Odbor školské statistiky a analýz

Praha, říjen 2026

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 529/5, 118 12 Praha 1
T: +420 234 811 111

msmt.gov.cz

Název projektu: Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR
Registrační číslo projektu: CZ.02.02.XX/00/22_005/0002901

Obsah

Úvod **3**

Demografický aspekt analýzy **3**

Plodnost a porodnost 3

Migrace 4

Projekce středních škol **6**

Žáci na středních školách 6

Kapacity na středních školách 8

Limity a rizika projekce **11**

Úvod

Hlavním cílem demografické projekce do roku 2040 je predikovat co nejpravděpodobnější vývoj počtu žáků středních škol se zahrnutím všech ročníků víceletých gymnázií. Tyto odhady poslouží jako klíčový podklad pro plánování a efektivní využití školských kapacit na úrovni okresů ČR.

Vzhledem k věku nástupu na střední školy bude jejich naplněnost v horizontu projekce určována primárně demografickým vývojem posledních dvaceti let. Z toho důvodu se strmý propad plodnosti a počtu živě narozených dětí po roce 2021 promítne do středoškolských kapacit jen částečně; naplno se tento trend projeví až od druhé poloviny třicátých let.

Až do roku 2021 se totiž porodnost nevyznačovala tak extrémními výkyvy. Výchozí bod projekce formují silné populační ročníky s vrcholem v roce 2008 (téměř 120 tisíc živě narozených dětí), po němž následoval pozvolný pokles ovlivněný ekonomickou krizí a tehdejší restriktivní fiskální politikou. Ani lokální minimum z roku 2013 (necelých 107 tisíc dětí) však nepředstavovalo razantní propad, neboť v následujících letech porodnost opět vzrostla k hranici 115 tisíc živě narozených. Skutečně zlomový a v současnosti hojně medializovaný pokles přišel až po zmíněném roce 2021.

Odlišné pojetí středních škol začíná již u samotného rozdělení zřizovatelských kompetencí. Zatímco mateřské a základní školy zřizují zpravidla jednotlivé obce či města s cílem zajistit co nejlepší lokální dostupnost předškolního a primárního vzdělávání pro své obyvatele, střední školy spadají primárně do působnosti krajů. Tento posun od obecní úrovně ke krajské odráží specifičtější charakter středoškolského vzdělávání, které přirozeně vyžaduje mnohem širší spádovost. Krajské samosprávy musí na svém území koordinovat rozmanitou vzdělávací nabídku, od všeobecných gymnázií přes střední odborné školy až po učiliště, a strategicky ji přizpůsobovat nejen demografickým trendům, ale také potřebám regionálního trhu práce a možnostem dopravní obslužnosti. Plánování kapacit a sítě středních škol tak, na rozdíl od škol základních, vyžaduje koncepční uvažování v mnohem širších geografických i socioekonomických souvislostech.

Na rozdíl od projekcí pro mateřské a základní školy nelze u středoškoláků tak jednoznačně stanovit přesný věk studia. Z toho důvodu tato vizualizace neporovnává příslušné věkové kohorty s maximální povolenou kapacitou škol, jak je tomu u mateřských a základních škol. Místo toho využívá pouze dva stěžejní ukazatele: srovnává očekávané počty žáků v denním studiu v jednotlivých okresech s celkovými, respektive veřejnými kapacitami středních škol.

Právě rozlišování mezi veřejnými a celkovými kapacitami je u středních škol mimořádně důležité. V tomto segmentu vzdělávání je totiž výrazně vyšší zastoupení soukromých a církevních zřizovatelů. Zohlednění tohoto specifika hraje zásadní roli obzvlášť v kontextu posledních let, kdy se Praha a okresy Středočeského kraje potýkají s relativně nízkými kapacitami veřejných středních škol. Podobná situace navíc může nastat i v případě dalších velkých měst a jejich okolí napříč Českou republikou.

Demografický aspekt analýzy

Plodnost a porodnost

Pro projekci kapacit středních škol je určující především demografický vývoj posledních dvaceti let. Na rozdíl od mateřských a základních škol budou totiž na střední školy až do konce projekčního období vstupovat děti, které se již narodily (s výjimkou žáků nižších ročníků víceletých gymnázií). V tomto kontextu je vliv modelování budoucího vývoje plodnosti velmi omezený a projektované počty středoškoláků budou záviset hlavně na počtu živě narozených dětí v uplynulých patnácti letech.

Období po roce 2010 se vyznačovalo relativně stabilním počtem narozených dětí, přičemž lze vysledovat určité základní trendy. Zatímco na začátku sledovaného období v roce 2010 se narodilo 117 tisíc dětí, do roku 2013

tento počet klesl na 106 tisíc. Následně do roku 2017 došlo k opětovnému nárůstu na 114 tisíc. Od tohoto roku celkový počet narozených dětí velmi pozvolna klesal až do roku 2021 (111 tisíc). Tento mírný pokles v absolutních číslech se nicméně netýkal úhrnné plodnosti, která naopak až do roku 2021 rostla. V roce 2021 dosáhla v České republice úhrnná plodnost úrovně 1,83 dítěte na jednu ženu, zatímco o deset let dříve, v roce 2011, činila pouhých 1,49.

Po roce 2021 se pokles počtu živě narozených dětí výrazně zrychlil. V roce 2022 celkový počet novorozenců naposledy překročil hranici 100 tisíc (konkrétně 101 299 dětí). V následujících letech propad porodnosti pokračoval, přičemž v roce 2025 se Česká republika dostala dokonce pod hranici 80 tisíc (77,7 tisíc živě narozených). Tento strmý pokles vede k výrazným změnám ve věkové a pohlavní struktuře českého obyvatelstva a bude mít zásadní dopad na plánování kapacit středních škol ve druhé polovině třicátých let tohoto století.

Graf 1: Úhrnná plodnost a počty živě narozených v období 2010–2025 v ČR

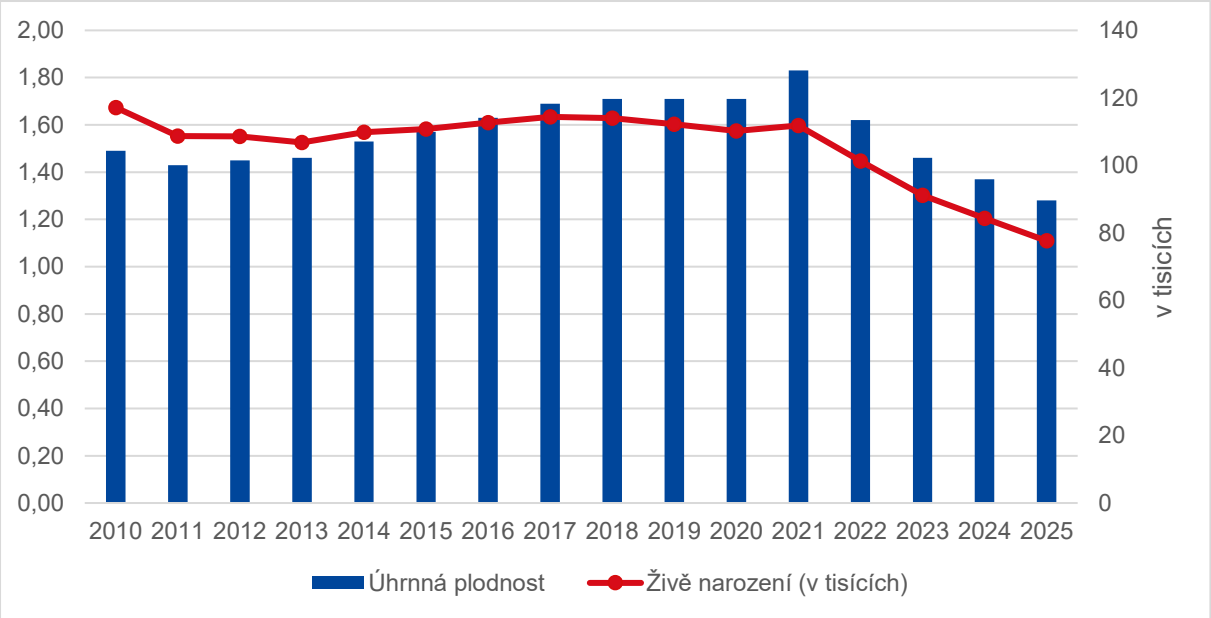

Zdroj: ČSÚ

Migrace

Druhou složkou předkládané demografické projekce je migrace, která v sobě – jak již bylo vysvětleno v metodice – zahrnuje i úmrtnost. V rámci projekce středních škol je tato složka určující vzhledem k celkové migrační atraktivitě jednotlivých regionů, jež se ve střednědobém horizontu promítne do celkového počtu žáků. Vzhledem k tomu, že počty žáků na středních školách nejsou ovlivněny předpokládaným počtem narozených dětí, není relevantní zabývat se migrací žen ve věku 15–49 let. Pro budoucí počet středoškoláků je naopak zcela podstatná migrace dětí ve věku 1–16 let, která se reálně propisuje do předpokládaného počtu žáků na těchto školách (více viz metodické pokyny).

Stejně jako v případě plodnosti vykazuje i migrace výraznou regionální diferenciaci, přičemž meziregionální rozdíly jsou u migračního salda ještě hlubší. Zahraniční i vnitřní migrace hrají v celkovém populačním vývoji ČR zásadní roli. Z hlediska věkové struktury je migrační intenzita tradičně vysoká u nejmladších věkových skupin dětí, což souvisí se stěhováním celých rodin (v odborné literatuře se hovoří o sekundárním vrcholu migrační křivky). Následně se migrační aktivita dočasně utlumuje a nejvýrazněji vzrůstá u mladých dospělých, kteří se stěhují za terciárním vzděláváním či pracovními příležitostmi (tzv. primární vrchol migrační křivky). Z prostorového hlediska je nejsilnější migrační atraktivita charakteristická pro Prahu a její suburbanizované zázemí, přičemž obdobný trend se týká drtivé většiny krajských měst a jejich přímého okolí. Naopak k nejvýraznějšímu populačnímu poklesu dochází v pohraničních oblastech, specificky pak ve Slezsku.

Pro kvantifikaci migračních aktivit v ČR na úrovni okresů jsou i v rámci této analýzy zkonstruovány dva základní ukazatele. První z nich zachycuje okresy s nejvyššími a nejnižšími hodnotami migračního salda za rok 2025. Následující tabulka pak představuje rozdíl mezi roky 2023 a 2025. Tento pohled je klíčový pro pochopení nedávných změn migrační aktivity – umožňuje srovnat rok s doznívající migrační vlnou (ovlivněnou příchodem uprchlíků z Ukrajiny) s obdobím, kdy se stěhování postupně navrací do stabilnějšího režimu. Je nutné dodat, že pro tento typ analýzy jsou odděleně posuzovány i okresy Praha-východ, Praha-západ, Plzeň-jih, Plzeň-sever a Brno-venkov. Jde o čistě demografické údaje, díky nimž lze při interpretaci budoucího vývoje přesněji zohlednit rozdílnou migrační aktivitu mezi městskými centry a jejich zázemím.

Tab. 1: Okresy s nejvyššími/nejnižšími migračními přírůstky ve srovnání roku 2025/2023 v roce 2025 z hlediska migrace osob ve věku 1-19 let v ČR (v %)

Migrační přírůstek 2025/2023	
Okres	migrace
Prachatice	100,8
Plzeň-město	100,5
Litoměřice	100,5
Kladno	100,5
Svitavy	100,5
Hodonín	100,4
Prostějov	100,3
Frýdek-Místek	100,2
Kutná Hora	100,2
České Budějovice	100,2
Sokolov	99,0
Žďár nad Sázavou	99,0
Rokycany	98,9
Chrudim	98,7
Ostrava-město	98,7
Cheb	98,7
Plzeň-sever	98,5
Praha	98,2
Klatovy	98,0
Havlíčkův Brod	99,0

Migrační přírůstek v roce 2025	
Okres	migrace
Mělník	101,9
Kladno	101,9
Tachov	101,7
Nymburk	101,6
Beroun	101,6
Příbram	101,4
Praha-východ	101,2
Plzeň-město	101,2
Rakovník	101,2
Mladá Boleslav	101,2
Žďár nad Sázavou	100,1
Opava	100,1
Hradec Králové	100,1
Ostrava-město	100,0
Havlíčkův Brod	99,9
Česká Lípa	99,8
Plzeň-sever	99,7
Ústí nad Labem	99,7
Nový Jičín	99,6
Sokolov	99,2

Zdroj: ČSÚ

Pro pochopení výsledných hodnot je nutné si uvědomit odlišnost migrace rodin s malými dětmi a migrace mladých lidí v kontextu terciárního vzdělávání a trhu práce. Prostorové vzorce obou těchto typů migrace jsou naprosto rozdílné. Migrace mladých lidí směřuje jednoznačně do velkých měst, což plyne i z výstupů uveřejněných v analýze na úrovni mateřských a základních škol. Logicky neatraktivní jsou naopak pro mladé lidi oblasti s nedostatečnou nabídkou terciárního vzdělávání a na něj navazujícího uplatnění na trhu práce.

Nejedná se o nic překvapivého, jde o dlouhodobý trend. Z tohoto důvodu dochází v těchto regionech ke stárnutí populace a přirozeně i k nižšímu počtu narozených dětí.

Zcela jiným typem migrace je stěhování rodin s malými dětmi, u něhož hraje primární roli především snaha o výchovu potomků ve vyhovujícím prostředí. Bydlení v bytech s malou podlahovou plochou rozhodně nepatří mezi preference této skupiny. Prakticky po celé období od roku 1989 bylo hlavním motivem bydlení v rodinných či řadových domech, k němuž se často i z finančních důvodů přistupovalo v suburbálních, či dokonce až venkovských oblastech. V poslední době však vlivem rostoucích finančních nákladů můžeme pozorovat odklon i od tohoto trendu. Není proto překvapením, že pořadí okresů v této kategorii nevykazuje tak zřetelný vzorec jako například v případě migrace obyvatel do věku 19 let. Promítají se do něj totiž určitá regionální specifika a často i úzké územní vazby. To platí jak pro ukazatel porovnávající migrační aktivitu mezi lety 2023 a 2025, tak pro údaje za samotný rok 2025.

Výsledné hodnoty v tabulce 1 jednoznačně ilustrují dříve popsané trendy v migraci dětí a mládeže ve věku 1–19 let. Z hodnot migračních přírůstků pro rok 2025 je na první pohled patrná silná atraktivita suburbanizovaného zázemí Prahy – na předních místech se umísťují okresy ve Středočeském kraji, jako jsou Mělník, Kladno, Nymburk, Beroun či Praha-východ. To potvrzuje trend stěhování rodin s dětmi z center do oblastí, které nabízejí kompromis mezi vyhovujícím prostředím a dostupností metropole. Srovnání let 2023 a 2025 naopak ukazuje, že u samotné Prahy dochází k relativnímu poklesu migrační dynamiky (98,2 %). Tento propad odráží jak návrat ke stabilnějšímu migračnímu režimu po odeznění mimořádné uprchlické vlny, tak vliv vysokých nákladů na bydlení, které vytlačují rodiny z centra. Na opačném konci žebříčku celkové atraktivity se pak v roce 2025 nacházejí strukturálně znevýhodněné či pohraniční regiony (např. Sokolov a Ústí nad Labem), které doplácejí na stárnutí populace a nižší nabídku příležitostí.

Projekce středních škol

Žáci na středních školách

Na rozdíl od projekcí pro mateřské a základní školy budeme v tomto případě analyzovat pouze reálný počet žáků středních škol. Věk zde nehraje tak zásadní roli jako u nižší úrovně vzdělávání. Věkové rozpětí studentů je širší nejen díky existenci víceletých gymnázií, ale také proto, že středoškolská docházka již není povinná. Studenti mohou nastoupit později, studium přerušit, nebo po čase zcela změnit obor. To je zohledněno i v naší metodice, přestože do analýzy zahrnujeme výhradně žáky v denní formě studia. Výstupním ukazatelem se tak stává pouze počet žáků středních škol. Ve výsledné vizualizaci následně pracujeme se dvěma metrikami: počet studentů vztahujeme buď k celkové, nebo pouze k veřejné kapacitě středních škol.

Jak již bylo zmíněno, vývoj projektovaného počtu středoškoláků se od trendů v mateřských a základních školách výrazně liší. Z grafu 2 je patrný zásadní zlom v roce 2022, od kterého začalo docházet k prudkému poklesu plodnosti. Tento demografický propad se postupně promítá do úbytku dětí v mateřských školách, je následován poklesem na základních školách a teprve s větším časovým odstupem ovlivní i školy střední.

Je zřejmé, že pokud by projekce sahala za rok 2040, propad počtu středoškoláků by velmi pravděpodobně nadále pokračoval. Tím se však již dostáváme za rámec střednědobých výhledů, kde mohou celkový počet žáků ovlivnit faktory, které v takto dlouhodobém horizontu nelze spolehlivě předpovědět.

Graf 2: Počty žáků (děti) v SŠ, ZŠ a MŠ v letech 2025–2040 v ČR (rok 2025=100 %)

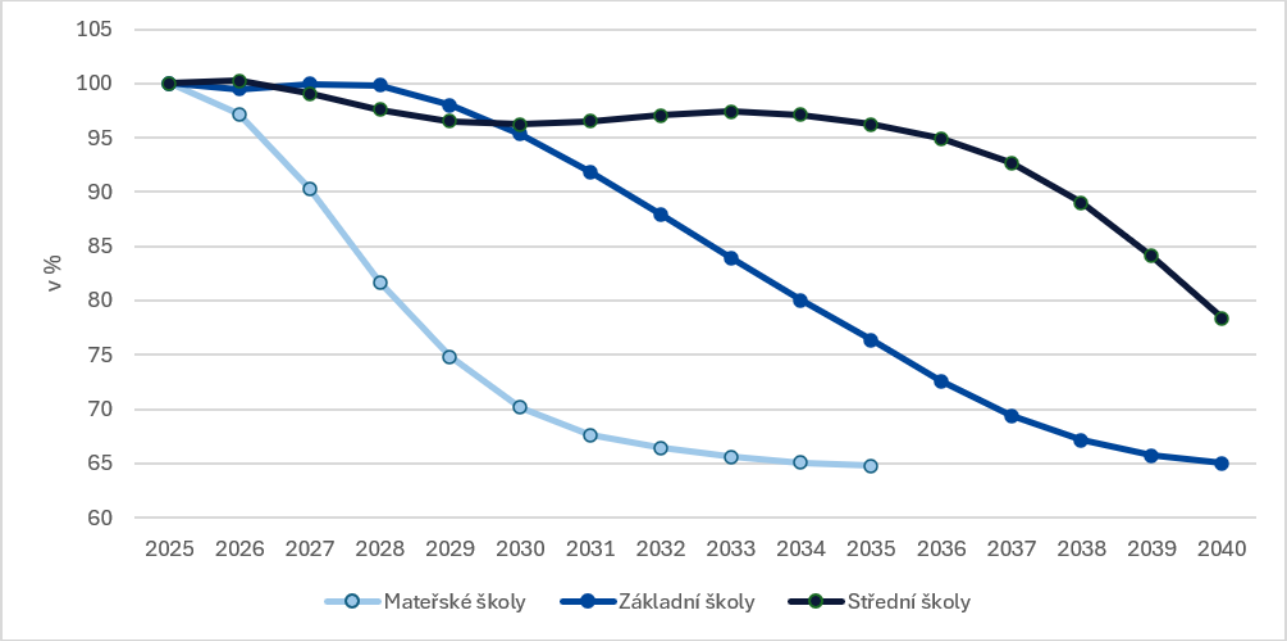

Zdroj: MŠMT, ČSÚ

Při analýze úbytku žáků na střeních školách vyvstává otázka, zda bude tento pokles regionálně rovnoměrný. K zodpovězení této otázky využijeme Tab. 2 která ukazuje 10 okresů s nejnižším a nejvyšším očekávaným poklesem počtu žáků na středních školách mezi lety 2025 a 2040. Výpočet je proveden takto: v čitateli je počet dětí na střední škole v roce 2040 a ve jmenovateli hodnota stejného ukazatele pro rok 2025. Tento podíl následně odečteme od 1, čímž získáme výsledný procentuální rozdíl (pokles).

Tab. 2: Změna počtu žáků středních škol v okresech ČR mezi lety 2025 a 2040 (rok 2025=100 %)

nejnižší poklesy		nejvyšší poklesy	
Okres	Podíl	okres	podíl
Vyškov	91,9 %	Cheb	56,5
Beroun	91,6 %	Bruntál	62,2
Nymburk	88,9 %	Sokolov	62,8
Kladno	88,6 %	Děčín	62,8
Třebíč	88,4 %	Česká Lípa	63,0
Chrudim	87,7 %	Český Krumlov	63,3
Kolín	87,2 %	Karlovy Vary	63,8
Žďár nad Sázavou	85,8 %	Trutnov	65,7
Kutná Hora	85,6 %	Jeseník	65,9
Brno-město	84,4 %	Ústí nad Labem	66,9

Zdroj: MŠMT, ČSÚ

U středních škol je nutné vycházet z výběru jiné územní klasifikace, než je správní obvod ORP. Kvůli své oborové specializaci jsou prostorově koncentrovány především do větších měst. Analýza na úrovni ORP by zde proto nedávala smysl, zároveň však nelze beze zbytku využít ani standardní členění podle okresů. Vzhledem

k silné dojížďce a provázanosti velkých měst s jejich okolím bylo nutné přilehlé okresy k těmto regionálním centrům uměle přiřadit (agregovat). V naší analýze jsou tak okresy Praha-východ a Praha-západ sloučeny s Prahou, okresy Plzeň-sever a Plzeň-jih jsou přiřazeny k okresu Plzeň-město a okres Brno-venkov je spojen s okresem Brno-město.

Tabulka 2, která ilustruje projekci vývoje na úrovni okresů, jasně ukazuje, že ačkoliv je celostátní trend vlivem klesající plodnosti po roce 2022 významný, tlak na budoucí kapacity středních škol se bude lokálně diametrálně lišit. Nejmírnější úbytek středoškoláků lze očekávat v okresech těžících z blízkosti velkých metropolí, především ve Středočeském kraji (Beroun, Nymburk, Kladno, Kolín) a na jižní Moravě (Vyškov, Brno-město). V těchto regionech se pokles bude pohybovat pouze v rozmezí zhruba 8 až 15 procentních bodů. Zcela opačná a mnohem dramatičtější situace však nastane v příhraničních a strukturálně znevýhodněných oblastech, zejména v Karlovarském a Ústeckém kraji (Cheb, Sokolov, Děčín, Česká Lípa) či v okresech Bruntál a Jeseník. Zde by mohl úbytek žáků dosáhnout extrémních 35 až 45 procentních bodů, což znamená, že v těchto okresech do roku 2040 klesne počet středoškoláků téměř na polovinu současného stavu.

Kapacity na středních školách

Výstupní ukazatele projekce středních škol se zaměřují na kapacitní vytížení SŠ v jednotlivých okresech. Tyto ukazatele uvažují dvě odlišné perspektivy, které byly již zmíněny v úvodu:

- Počet žáků na středních školách v denním studiu v jednotlivých okresech za roky 2025-2040 v přepočtu na **celkové kapacity** SŠ;
- Počet žáků na středních školách v denním studiu v jednotlivých okresech za roky 2025-2040 v přepočtu na **veřejné kapacity** SŠ;

Analytická část se zaměřuje na deset okresů s nejnižším a nejvyšším kapacitním vytížením, přičemž srovnává výchozí stav v roce 2025 s koncovým rokem projekce 2040.

Tato analýza by měla propojovat atraktivitu daného regionu, jeho populační dynamiku a zároveň dlouhodobé nastavení oborových priorit, například v rámci krajských vzdělávacích strategií. Přístup k analýze na úrovni středních škol se v mnohém liší od analýz škol mateřských či základních. Ačkoliv středoškolské vzdělávání není povinné, trvalou snahou a cílem vzdělávací politiky zůstává, aby jej úspěšně dokončilo co nejvíce mladých lidí, ideálně všichni.

S tím úzce souvisí i odlišná role zřizovatelů. Zatímco u mateřských a základních škol jsou zřizovateli většinou jednotlivé obce, u středních škol tuto funkci plní kraje. V síti středních škol by se tak měla dlouhodobě odrážet strategická koncepce příslušného kraje, který kapacity plánuje na základě predikcí budoucího populačního vývoje a specifických potřeb regionálního trhu práce.

Jak dokládá Tabulka 3, predikce vývoje do roku 2040 ukazuje na zásadní celorepublikovou proměnu ve využívání kapacit středních škol, primárně taženou demografickým poklesem a změnami v rozložení obyvatelstva. Ze srovnání výchozího a koncového roku je patrný plošný propad kapacitního vytížení napříč všemi sledovanými okresy.

Zatímco v roce 2025 dosahuje nejvyššího vytížení okres Nymburk (89,3 %) následovaný Kutnou Horou (88,8 %), do roku 2040 dojde i v těchto nejvíce exponovaných regionech k citelnému poklesu (Nymburk na 79,4 %, Kutná Hora na 76,0 %). Skupinu deseti okresů s trvale nejvyšším podílem žáků na celkových kapacitách tvoří především oblasti ve Středočeském kraji a silná spádová území velkých krajských měst (Hradec Králové, Pardubice). Vývoj do roku 2040 tento trend jen potvrzuje, když do první desítky nově vstupují další středočeské okresy (Kladno s 65,7 % a Benešov s 65,3 %).

Na opačném konci spektra se naopak formuje skupina okresů, které se budou v budoucnu potýkat s kritickým úbytkem středoškolské populace. Zatímco v roce 2025 se hodnoty u deseti nejméně vytížených okresů pohybují poměrně vyrovnaně mírně nad hranicí 60 % (např. Cheb, Ústí nad Labem, Bruntál), výhled do roku 2040 varuje před dramatickým propadem vytíženosti. V extrémních případech hrozí pád až k hranici 30 %, což ukazuje zejména případ Sokolovska (32,8 %), Chebska (34,1 %) či Jesenicka (35,8 %).

Tab. 3: Počet žáků na středních školách v jednotlivých okresech za roky 2025 a 2040 v přepočtu na celkové kapacity SŠ (v %)

2025		2040	
Okres	v %	Okres	v %
Nymburk	89,3	Nymburk	79,4
Kutná Hora	88,8	Kutná Hora	76,0
Svitavy	86,1	Hradec Králové	69,7
Rokycany	86,1	Rokycany	69,3
Hradec Králové	83,8	Pardubice	68,3
Kroměříž	83,0	Kroměříž	68,0
Rakovník	82,3	Rakovník	67,7
Pardubice	81,9	Svitavy	67,5
Karlovy Vary	79,4	Kladno	65,7
Tachov	78,3	Benešov	65,3
Hodonín	63,0	Prachatice	45,0
Karviná	62,8	Karviná	44,1
Prachatice	62,6	Chomutov	43,1
Rychnov nad Kněžnou	62,5	Ústí nad Labem	40,4
Chomutov	62,1	Bruntál	37,8
Frýdek-Místek	62,1	Děčín	37,5
Kolín	61,5	Louny	37,1
Bruntál	60,7	Jeseník	35,8
Ústí nad Labem	60,4	Cheb	34,1
Cheb	60,4	Sokolov	32,8

Zdroj: ČSÚ, MŠMT

Druhý sledovaný ukazatel přináší změnu ve jmenovateli, kde namísto celkových kapacit středních škol zohledňuje pouze kapacity škol veřejných. Cílem je ověřit, zda by očekávaný počet středoškoláků dokázala pokrýt výhradně veřejná zařízení. Právě srovnání celkových a veřejných kapacit odhaluje specifickou situaci v projekcích středního školství (viz Tab. 4).

Jelikož na středoškolské vzdělání nevzniká automatický právní nárok, otevírá se zde prostor pro silný soukromý sektor. Ten se uplatňuje zejména ve velkých městech a jejich spádových oblastech. Při hodnocení podle celkových kapacit sice například Praha v datech nijak zásadně nevybočuje, pokud však vztáhneme počty žáků pouze k veřejným kapacitám, ukáže se hlavní problém: výrazná nedostupnost veřejných škol.

Tab. 4: Počet žáků na středních školách v jednotlivých okresech za roky 2025 a 2040 v přepočtu na veřejné kapacity SŠ (v %)

2025		2040	
Okres	v %	Okres	v %
Praha	123,2	Praha	100,4
Mladá Boleslav	113,0	Hradec Králové	91,6
Hradec Králové	110,1	Brno-město	90,4
Brno-město	107,1	Kolín	90,1
Pardubice	105,9	Pardubice	88,3
Ostrava-město	105,7	Nymburk	86,3
Kolín	103,3	Mladá Boleslav	85,3
Prostějov	103,3	Prostějov	85,2
Uherské Hradiště	101,2	Uherské Hradiště	83,9
Litoměřice	100,3	Kutná Hora	83,9
Vyškov	66,6	Klatovy	50,3
Hodonín	66,3	Český Krumlov	49,4
Cheb	65,3	Ústí nad Labem	46,2
Louny	65,0	Prachatice	45,0
Děčín	63,0	Chomutov	43,1
Prachatice	62,6	Děčín	39,6
Chomutov	62,1	Bruntál	38,2
Bruntál	61,5	Cheb	36,9
Sokolov	56,7	Jeseník	35,8
Jeseník	54,4	Sokolov	35,6

Zdroj: ČSÚ, MŠMT

Jak dokládají data pro rok 2025, v Praze by očekávaný počet žáků naplnil veřejné kapacity na 123,2 %. Extrémní tlak na veřejné školství zažívají i další centra, jako je Mladá Boleslav (113,0 %), Hradec Králové (110,1 %) či Brno-město (107,1 %). Nedostatečné kapacity veřejných zřizovatelů tak musí sanovat soukromé školy, přičemž z dat o přijímacích řízeních lze odhadnout, že poptávka převyšuje nabídku především ve všeobecně vzdělávacích oborech. Zcela opačná je situace v periferních okresech, jako je Jeseník (54,4 %) či Sokolov (56,7 %), kde veřejný sektor pohodlně pokryje veškerou poptávku s obrovskou rezervou už nyní.

Na rozdíl od mateřských a základních škol se demografický pokles porodnosti z období po roce 2022 odrazí v úbytku žáků na středních školách až přibližně od roku 2035. Poté bude s největší pravděpodobností následovat prudký propad, což se zřetelně propisuje do predikovaných hodnot pro rok 2040.

V horizontu roku 2040 se situace s kapacitami radikálně změní napříč celou republikou. Dokonce i v Praze, která je demograficky nejsilnější, klesne naplněnost na úroveň samotné hranice veřejných kapacit (100,4 %). Ostatní dříve přetížené okresy se dostanou hluboko pod 100 % – například Hradec Králové spadne na 91,6 %

a Brno-město na 90,4 %. V okresech s dlouhodobě nízkou poptávkou bude propad naprosto dramatický; v Jeseníku (35,8 %) a Sokolově (35,6 %) klesne využití veřejných středoškolských kapacit na pouhou třetinu.

Závěrem je třeba zdůraznit, že předloženou demografickou projekci je nutné každoročně aktualizovat. Vzhledem k tomu, že vývoj české populace vykazuje značnou dynamiku a nestabilitu, bude i ten nejlépe koncipovaný projekční model vykazovat v čase určitou chybovost. Cílem naší analýzy bylo demonstrovat nejpravděpodobnější vývojový scénář, založený na předpokladu, že se parametry úhrnné plodnosti a migrace budou v nadcházejícím období shodovat s průměrnými hodnotami sledovaného období 2023–2025.

Limity a rizika projekce

Vzhledem k tomu, že je model navržen pro každoroční aktualizaci na základě reálných dat, upustilo se od klasické tvorby variantních scénářů (nízká, střední a vysoká varianta). Každoroční rekalibrace výchozí základny zajistí průběžnou korekci případných odchylek od projektované trajektorie. Tento přístup efektivně zamezuje riziku dlouhodobé projekční chyby – v případě jakéhokoli neočekávaného demografického vývoje lze totiž projekci snadno upravit tak, aby její výstupy pohotově odpovídaly aktuální realitě. Rozptyl odhadů se tak bude s každou další aktualizací postupně zmenšovat, což poskytne stabilní a flexibilní podklad pro plánování kapacit.

Předložená projekce indikuje budoucí vývoj počtu obyvatel do roku 2040 za předpokladu pokračování dosavadních demografických trendů. Vzhledem k tomu, že se úhrnná plodnost začíná v posledním období stabilizovat, mohly by projektované počty živě narozených dětí odpovídat budoucí realitě. Přestože případný rozsah budoucí kompenzace odložených porodů zůstává otevřenou otázkou, samotná věková struktura žen v reprodukčním věku neposkytuje pro nadcházejících 15 let dostatečný demografický potenciál, který by vedl k výraznějšímu kompenzačnímu nárůstu v absolutním počtu narozených. Klíčovým poznatkem tak zůstává zásadní nesoulad mezi teoretickou úrovní úhrnné plodnosti a reálnou věkovou strukturou ženské populace v reprodukčním období.

Značný limit představuje práce s poměrně krátkým časovým úsekem datové základny, což je přímý důsledek výše popsané nestability časových řad v posledních letech. Lze konstatovat, že projekce budoucího vývoje je v současnosti zatížena vyšší mírou nejistoty, a to v důsledku nedávných bezprecedentních společenských změn a externích šoků, které výrazně ztěžují standardní demografické modelování.

Kolektiv autorů projektu Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR, 2026

Materiál je pod licencí Creative Commons CC BY SA 4.0

Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní

Zpracovali zaměstnanci

oddělení analytické podpory a projektových výstupů

a oddělení národních analýz

v odboru školské statistiky a analýz

v sekci informatiky, statistiky a analýz

na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy.

Dokument vznikl v rámci projektu s názvem:

Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR

Registrační číslo projektu: CZ.02.02.XX/00/22_005/0002901

V případě dotazů nás kontaktujte:

ips.data@msmt.gov.cz

Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

edu.cz